

107283 - Evliyalar Kimlerdir ve Makamları Nedir?

Soru

Evliyalar kimlerdir ve makamları nedir? Evliyaları Allah'ın ashabı olarak adlandırmak caiz midir?

Detaylı cevap

Birincisi:

Kısa ve net olarak "Evliya", iman ve takva ehlidir. Tüm durumlarında Allah'ı gözetleyen, emirlerini yerine getiren ve yasaklardan sakınan kişilerdir.

Yüce Allah şöyle dedi: "Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına hiçbir korku yoktur. Onlar üzölmeyeceklerdir de. Onlar iman etmiş ve Allah'a karşı gelmekten sakınmış olanlardır. Dünya hayatında da, ahirette de onlar için müjde vardır. Allah'ın sözlerinde hiçbir değişme yoktur. İşte bu, büyük başarıdır." (Yunus 62-64)

İbn Kesir Rahimehullah şöyle dedi: "Allah'ın evliyası iman eden takva sahipleridir. Bunu yüce Allah bu şekilde açıklamıştır. Her kim takva sahibi olursa Allah'ın dostudur. Onlar kıyamet felaketleri ile ilgili karşılaşıacaklarından dolayı hiçbir korku olmadığı gibi dünya sorunlarından dolayı üzüntü duymazlar.

Abdullah bin Mesud, İbn Abbas ve birden çok seleften gelen bilgilere göre Allah'ın evliyası göröldüklerinde Allah hatırlanır. Bu ifade merfu bir hadiste rivayet edilmiştir.

Ebu Hureyre (r.a)'den rivayetle Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi:

"Allah'ın bazı kulları vardır ki Nebi olmadıkları halde Nebiler ve şehitler onlara gıpta ederler." buyurunca ashab:

"Onlar kimlerdir? Umulur ki biz de onları severiz." dediler. Resulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem:

"Bunlar akrabalık bağı ve hiçbir yakınlık olmadan birbirlerini Allah için sevenlerdir. Onlar nurdan minberler üzerinde nur yüzlü kişilerdir. Onlar, insanlar korktuğunda korkmayan, üzüldüğünde de üzülmeyen kişilerdir." buyurdu ve: "Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına korku yoktur; onlar üzülmeyecekler de." [Yunus 62] ayetini okudu. (Ebu Davud, Elbani sahih, dedi. 7/1369)

İkincisi:

Evliyalık, kulun imanı ve takvasına göre değişir. Her müminin Allah'ın sevgisinden, O'na yakınlığından ve O'nun dostluğundan bir nasibi vardır. Fakat bu nasip, bedensel ve kalbi olarak Allah'a yakınlaştıran salih amellere göre değişkenlik gösterir. Bunun üzerine evliyalık makamlarını üç dereceye ayırmak mümkündür:

1-Nefsine zulmedenin makamı:

Günahkâr olan müminin derecesi olup iman ve salih ameller kadar evliyalığı vardır.

2-Muktasid/orta yol makamı: Allah'ın emirlerini yerine getirir, yasaklarından sakınır fakat nafileleri işlemekte çaba göstermez. Şüphesiz bu derece bir önceki dereceden daha üstündür.

3- Hayırlarda yarışanın makamı: Farzlarla birlikte nafileleri yapanın kalbi ibadetlerle yüksek yerlere ulaşır. Bu da, evliyalığın en yüksek derecesidir.

Şüphesiz peygamberlik makamı, evliyalığın en yüksek derecesidir.

Şeyhulislam İbn Teymiye (El Mecmu 6/10) şöyle dedi:

İnsanlar üç derecededirler: Nefsine zulmedenler, orta halliler ve hayırlarda yarışanlar.

Nefsine zulmeden: Bir emri yerine getirmeyen veya bir yasağı çiğneyerek günah işleyendir.

Orta halli: Emirleri yerine getiren ve yasaklardan sakınandır.

Hayırlarda yarışanlar: Gücü yettiğince vacip ve müstehapları yerine getirip mekruh ve haramlardan sakınarak Allah'a yaklaşandır.

Her ne kadar orta halli ve hayırlarda yarışanların günahları olsa da tövbe ile, (“Allah tövbe edenleri ve temizlenenleri sever.”) veya günahları silen sevapları işleyerek veya başlarına gelen musibetlerle günahları affedilir. Orta halli ve hayırda yarışanların ikisi de yüce Allah’ın kitabında zikrettiği evliyalarındandır: “Bilesiniz ki, Allah’ın dostlarına hiçbir korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir de.” Allah dostu olmanın şartı, mümin ve takva sahibi olmaktır. Ancak bu dostluk ikiye ayrılır: Genel ve özel. Genel, orta halli olanlardır. Özel ise hayırda yarışanlardır. Peygamberler ve siddîk olanlar gibi yüksek derecelerdir.

Kudsî bir hadiste yüce Allah şöyle dedi: "Kim benim veli kuluma düşmanlık ederse, ben de ona harp ilan ederim. Kulumu bana yaklaştıran şeyler arasında en çok hoşuma giden, ona farz kıldığım şeyleri eda etmesidir. Kulum bana nafîle ibadetlerle yaklaşmaya devam ederse sonunda sevgime erer. Onu bir sevdim mi artık ben onun işittiği kulağı, gördüğü gözü, tuttuğu eli, yürüdüğü ayağı (aklettiği kalbi, konuştuğu dili) olurum. Benden bir şey isteyince onu veririm; benden sığınma talep etti mi onu himayeme alır, korurum. Ben yapacağım bir şeyde, mümin kulumun ruhunu kabzetmedeki tereddüdüm kadar hiç tereddüte düşmedim: O ölümü sevmez, ben de onun sevmediği şeyi sevmem."

İman ehlerinden nefesine zulmeden kişiler ise sahip olduğu iman ve takva kadarıyla Allah dostudur. Zira bir kişi sevap gerektiren iyilikler işleyebildiği gibi cezayı gerektiren günahlar işleyebilir. Sevap karşılığı alacağı gibi ceza da çekecektir. Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem’in sahabeleri, imamlar ve Ehl-i Sünnet ve’l-Cemaat bu görüşte olup şöyle derler: “Kalbinden zerre kadar iman olan kimse cehennemde ebedi kalmaz.”

Şeyh İbn Useymin, Fetava Muhimme s. 83’de şöyle dedi:

Her kim takva sahibi bir mümin olursa evliyadır/Allah dostudur. Her kim öyle değilse Allah dostu değildir. Her kimde az da olsa iman ve takva bulunursa bulunduğu kadarıyla evliyadır.

Üçüncüsü:

Evliyalık kimsenin tekelinde değildir. Belirli bir gurup insanlara özel bir durum olmadığı gibi miras vb. şekillerle de kazanılmaz. Bilakis rabbani bir rütbe olup kalbin sevgi ve saygı ile dolmasıyla oluşur ve gerçek eylemlere yansır. Böylece bu kalbin sahibi Allah'ın sevgisini ve dostluğunu kazanır.

Dördüncüsü:

Velilik, kişiye haramların işlenmesini veya vaciplerin terk edilmesini mübah kılmaz. Bilakis bunu yapan kişinin veliliğinin eksik olduğunu gösterir. Evliya olarak isimlendirilen şahsiyetlere yönelmek ve onları peygamberlerin makamlarına yükseltmek, onların hiçbir isteklerini reddetmemek, onlarla hiçbir görüşü tartışmamak doğru değildir. Tüm bu davranışlar Allah'ın yasakladığı aşırılıktan olup insanların şirke düşmelerinin en büyük sebebidir.

Bazı insanlar bu sınırı aşır büyük şirke düşebilir. Zira bu tür insanlar evliyaliği ve makamını yanlış anlamaktadır. Öyle ki; Allah'ı bırakıp onlara dua eder, onlar için kurban keser ve onların kabirleri etrafında tavaf ederler.

Beşincisi:

Evliyaları "Allah'ın ashabı" olarak nitelemekle ilgili bir delil mevcut değildir. Şüphesiz Allah'ın en faziletli evliyaları Peygamberler, nebiler, sonra Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in sahabeleri, sonra onlardan sonra gelenlerdir. Bunların "Allah'ın ashabı" olarak isimlendirildiğine dair bir bilgi yoktur.

Ancak Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem bir hadiste "Kur'an ehli"ni, "Allah'ın ehli" olarak isimlendirmiştir. "Şüphesiz insanlardan Allah'a yakın olanlar vardır." Sahabeler:

"Ya Resulallah! Allah'a yakın insanlar kimlerdir?" diye sordular. Resulullah:

"Onlar Kur'an ehli, Allah'ın ehli ve Allah'ın has kullarıdır." (Ahmed 11870, İbn Mâce 215)

Kur'an ehli: Kur'an-ı ezberleyenler ve onunla amel edenlerdir.

Allah'ın ehli: Evliyalar ve özel kullarıdır.

En iyisini Allah bilir.